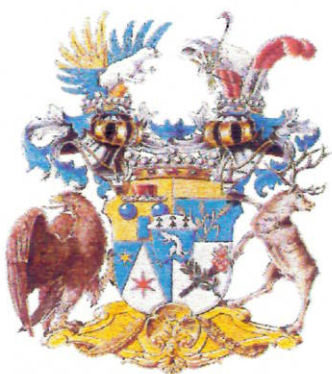

Priusquam salari mori

Hellre döden än fläckas

Nummer 2

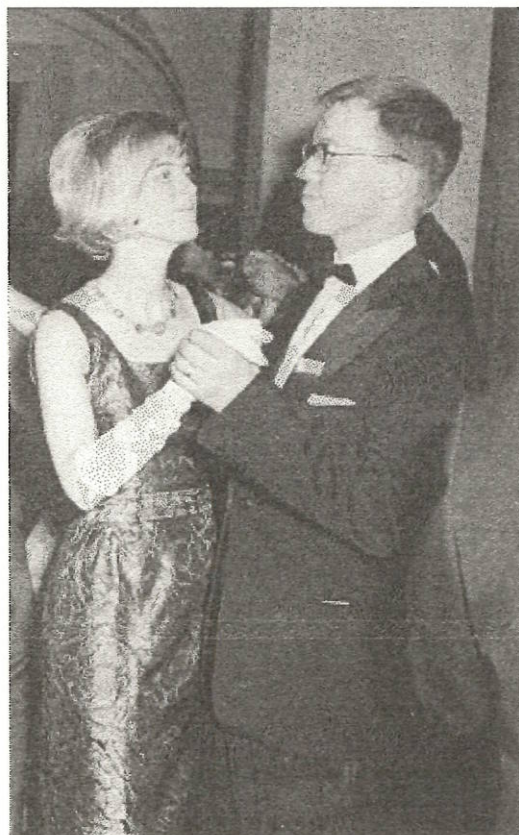
Dec. 1997

Ordförande har ordet Bättre kavaljerer 1966

I förra numret av släkttidningen skrev Ulla Hasselqvist en trevlig artikel om släktmötet på Thorsvi. Något misslynt skrev hon att det var inte riktigt som förr när Thor och Måns var danskavaljerer. Artikeln har väckt ett visst rabalder bland 1996 års

unga och lite mindre unga lejon. Styrelsen har naturligtvis engagerat sig i frågan. Vi startade med att blicka tillbaka 30 år i tiden för att granska hur kavaljererna betedde sig på Riddarhuset den 18 juni 1966. Här följer en dokumentation av de olika dansstilar som var på modet då. Bilderna är tagna av fotograf Göran Årnbäck från Eskilstuna.

(Forts. på sidan 2)

Kerstin Kaudern hålls i ett fast grepp av Lars på Marieberg

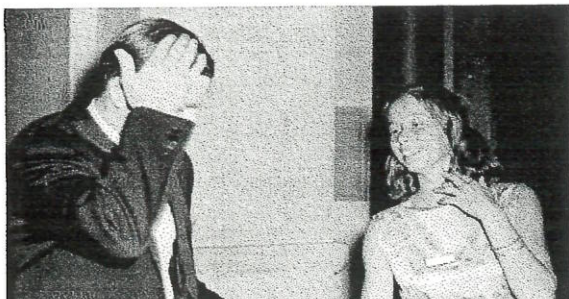
Madeleine och Erik buggar loss

UR INNEHÅLLET

	Sida
♦ Ordförande har ordet	1
♦ En stipendiat i USA	5
♦ Fredrik I:sons första släktträff	6
♦ Frågor och svar	7
♦ Skattmästaren berättar	5
♦ Legala notiser	7
♦ Samuel Gustaf Hermelin	8

(Forts. från sidan 1)

Huruvida kavaljererna var flitigare på dansgolvet vet vi inte, däremot kan vi konstatera, vid en titt i hela albumet, att artikelförfattaren Ulla Hasselqvist, Christina Winter, Madeleine, Brita, Kerstin Kaudern, Ulla Horn och Cecilia Horn är flitigt förekommande på dansbilderna.

Ulf på Fallsberg med Ulla Hasselqvist

Fonderna växer både fort och långsamt

Under tiden Ni betraktar dessa bilder vill styrelsen gärna ge lite information om aktuella frågor.

Vårt aktieinnehav har länge varit så gammalt att vi skulle

drabbas av en stor kostnad i form av schablonbeskattning vid en försäljning.

Detta har under lång tid hämmat en aktiv aktieplacering och medfört att vi inte riktigt hängt med i den allmänna kursutvecklingen. Främst har detta speglats i Ebba Sofia Ribbings minnesfond som från 60-talet har haft en betydligt sämre tillväxt än både Viktor Hermelins minne och släktföreningens fond.

Vid släktemötet på Thorsvi framkom också en del kritik mot fondernas låga tillväxt. Styrelsen har tagit till sig synpunkterna. Erik och Olof har ägnat mycket energi åt att förnya våra aktieposter. De flesta köp har varit lyckade, men vi har också gjort några mindre bra. Totalt sett har vi betalat en stor latent skatteskuld, lagrad sedan många år tillbaka, utan att vårt totala kapital har minskat. Mer information om detta i Erik's artikel.

Tillsammans hjälper vi till

Styrelsen har sedan släktemötet dela ut över 200 000 kr i stipendier till 12 flitiga studenter och understöd till 3 släktingar.

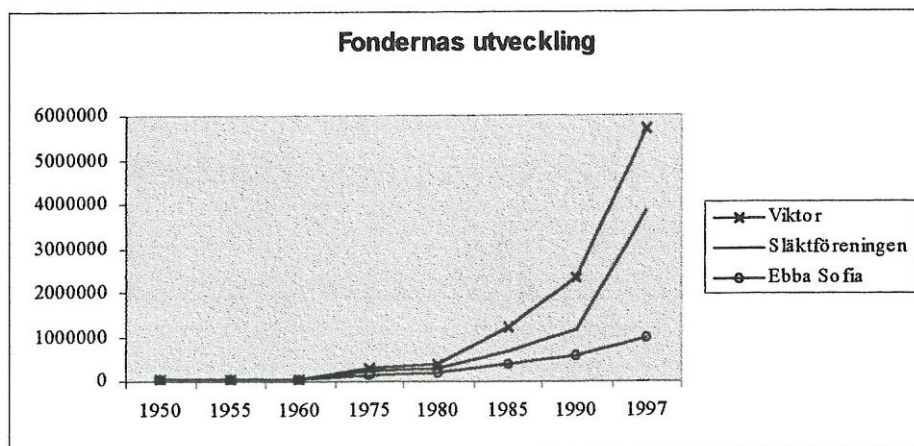
(Forts. på sidan 3)

Christina Winter med Thor

Christina Winter med Mats Jungstedt

Cecilia Horn och Eberhard

(Forts. från sidan 2)

Det är en imponerande samling studenter som vi har i släkten. Styrelsen har premierat allt från ekonomistudier i USA till violinister i Sverige. Å släktens vägnar är det roligt att se alla fina resultat och utmärkelser som våra yngre släktingar presterar. Det är lika glädjande att kunna ge ett bidrag till släktingar som hamnat i svårare situationer. Det är här som våra fonder kommer till största glädjen. I tider med stor arbetslöshet och förändringar i den sociala välfärden så är dessa bidrag en viljeyttring helt i linje med våra testamengivares önskan.

Släkten blir sakta större

Till släktemötet 1996 var vi 283 medlemmar, för 30 år sedan var vi 235 och 1950 var vi 166 medlemmar. Om nativiteten hade följt våra aktiers utveckling så skulle vi idag varit 12 551 medlemmar, men det är nog lite mycket begärt.

Medlemsavgift: 20 kr

Släktemötet 1966 samlade omkring 140 släktingar. Alf öppnade mötet i riddarhussalen. Till ny styrelse valdes Elias (ordf), Carl Y:son, Ingeborg, Nils och Måns. Till

hedersledamot i föreningen utsågs Gunnar Ahlström för hans skildringar om Samuel Gustafs pionjär - gärningar vid landets kartläggning och Norr- bottens bebyggelse samt hans hårda öden.

Mötet beslutade att höja medlemsavgiften till 20 kr. Till mötet kom Åke och Elena ända från Colombia, Christina och Dieter skakade av sig resdamm från Paris.

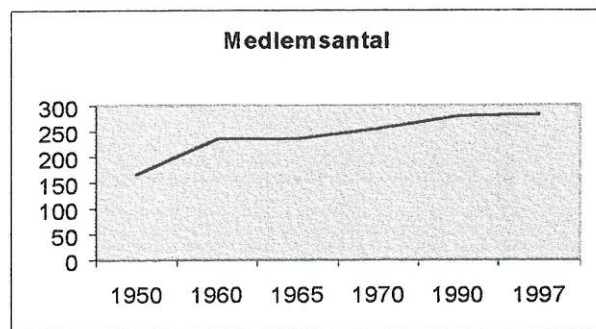
Tog av sig balskorna

"Efter middagen dansades det livligt i den stora hallen. Raden av salonger utgjorde en vacker ram för den lugnare samvaron. Portarna stod öppna ut till trädgården mot Strömmen och dess ljuvliga

(Forts. på sidan 4)

Christina och Kjell Friberg

Brita och Axel

Agnete virvlar runt med Dieter Winter

Klas Wolff och Borit

skymning. Som en illustration till släktens omvittnade känsla för jorden sågs en av de flicklika unga mödrarna till vuxna barn ta av sig balskorna och i tunna strumplästen vandra ut på gräsmattan. Med fjärligslätta steg, ensam och tillfreds njöt hon av den

dagliga svalkan - en sällsynt nattbild från Stockholms centrum.“

Denna härliga Stockholmsskildring har gjorts av Carin och ska ge Dig inspirationen att komma till mellanmötet 1999 och släktmötet 2001 som troligen kommer att äga rum i Nyköping med omnejd. Det blir spännande att se hur kavaljererna betar sig 90 år efter att föreningen bildades.

Johan

Affären är öppen!

Det finns fortfarande möjlighet att köpa det dubbelvikta släktvapenbladet, sätt in 70 kr på föreningens postgirokonto nr 15 18 16 - 6 så skickar vi 10 st blad, glöm inte att skriva vart bladen skall skickas.

Föreningen har även slipsar och scarfs kvar

SKATTMÄSTEREN BERÄTTAR

För att i möjligaste mån få bättre långsiktig avkastning på fondmedlen genom en aktivare förvaltning har vi sedan senaste släktmötet genomfört en serie omplaceringar i aktieportföljerna. Detta har i kombination med börsens allmänna uppgång resulterat i att vi per 3:e kvartalet 1997 kan redovisa följande marknadsvärden för våra fonder:

Med detta nr av Släktbladet följer ett inbetalningskort på 70:-/person till Pg 151816-6 för medlemsavgift 1998. Är adressen rätt? Ange medlemsnr och adress om du använder annan blankett. Det är ju rätt många som heter Carl eller Olof.

Hermelinska släktföreningen
Victor Hermelins minne
Ebba Sophia Ribbings minnesfond
Totalt

	30/9 1997	31/12 1996	31/12 1995
	4.080.000	3.530.000	2.600.000
	6.050.000	4.950.000	3.820.000
	1.010.000	980.000	750.000
	11.140.000	9.460.000	7.170.000

Erik

Hej alla Hermeliner

970811

Mitt namn är Ebba Hermelin, dotter till Dag. Jag är född och uppväxt i Söderköping och gick gymnasiet på Ekonomiskt program Norrköping. Hösten 1994 reste jag till USAs varma och härliga sydstater för att leta efter att passande universitet och arbetade under tiden med att träna hästar åt en familj. Jag besökte ett flertal universitet och fann att University of South Carolina-Spartanburg var det som passade mig bäst eftersom det har ett utomordentligt Ekonomiprogram, vilket var den inriktning som intresserade mig.

Jag började våren 1995 att studera Ekonomiprogrammet vid University of South Carolina-Spartanburg och jag ska nu, hösten 1997, börja min sjätte termin av totalt åtta till tio terminer.

Att studera på universitet i USA har varit min dröm sedan jag läste Ekonomiskt program på gymnasiet i Norrköping. Jag är nu mitt uppe i min dröm och det är bättre än jag någonsin vågat tro. Jag får förutom en utmärkt utbildning, uppleva en annan kultur och använda mig av ett främmande språk, precis som om det vore mitt eget och att dessutom ha sju till åtta månaders sommarvädret är ingen nackdel. Allt detta är förstås krävande men oerhört lärorikt, intressant och stimulerande. Mina framtidsplaner är att slutföra mina studier här, söka vidare till Graduate

Dessutom har vi bidragit till saneringen av Statens finanser genom att betala skatt på uppkomna reavinster med sammanlagt 1.100.000.

Stipendier och understöd har utgått med totalt drygt 200.000 kr. och har för en eller flera terminer tilldelats Skragge, Erik, Ulf, Ebba, Cecilia, Olof, Marcus, Rickard, Fredrik, Måns, David, Carl och Oscar. Vi har fått ett flertal bevis på att pengarna är välkomna och kommer till nyttigt användning.

Senaste släktmötet på Skokloster/Thorsvi kostade strax över 100.000 kr. Visst var det värt varenda krona !!!!!

School och där efter arbeta med internationell marknadsföring.

Universitetsprogrammets uppläggning i USA skiljer sig från den svenska genom att man under de första två åren läser många allmänbildande ämnen. Dessa ämnen ingår i programmen och är

obligatoriska för utbildningen. Det är ett utmärkt system i och med att man får en bredare kunskapsbas. Jag läser nu i höst konsumentbeteende, statistik, marknadskommunikation, finansiering, organisationsadministration och produktionsadministration. Jag ser fram emot höstterminen med höga förväntningar.

En annan skillnad mellan det svenska och amerikanska skolsystemet är sport. I USA har man skollag i alla möjliga sporter, allt från orientering till amerikansk fotboll och allt beroende på skolans storlek och historia. Min skola har bl.a. fotboll, basket, tennis, baseball, softball, volleyboll och löpning. Att spela i ett skollag kan ge vissa stipendier beroende på skola och hur kvalificerad studenten är. Stipendier kan bestå av t.ex. lägre terminsavgift, fria läroböcker, ett antal mål mat i veckan och/eller fri bostad. Utöver dessa direkta fördelar värderar amerikanska företag högt att en arbetssökande har spelat i ett skollag.

Jag som tidigare ridit och tävlat mycket med mina

(Forts. på sidan 6)

EBBA EN STIPENDIAT I USA

hästar saknade förstås detta när jag började läsa i USA. Så efter en tid började jag leta efter en ny sport att utöva, det blev tennis av praktiska skäl. Min pojkvän och min runskamrat är båda tennis tränare och det hade ju varit dumt att försitta chansen till fria lektioner. De är idag trots allt ganska nöjda med sitt projekt, eftersom jag i våras kom med i skolans tennislag.

Jag har prestera väldigt bra i skolan och har fått flera studieutmärkelser vilket är en annan skillnad mellan det svenska och det amerikanska skolsystemet. Det är faktiskt väldigt roligt, om än lite ovant för en svensk, att få diplom och brev från skolledningen när man lyckas bra.

Den enda nackdelen med att studera i USA är att de har terminsavgifter som kan vara ganska höga. Lyckligtvis får man bidrag och lån precis som om man läste här i Sverige om skolan är godkänd av CSN. För mig har det också varit till mycket stor hjälp att jag hittills fått stipendier från släktföreningen. Det är jag MYCKET TACKSAM för!

Att studera i USA är något jag varmt skulle rekommendera och om någon skulle vilja veta mera så delar jag gärna med mig av mina erfarenheter. Mitt telefon och faxnummer i USA är +1-864-503-8948.

Med Vänlig Hälsning
Ebba

FÖRSTA SLÄKTMÖTET - VID 41 ÅRS ÅLDER

Det är faktiskt sant. Jag var 41 år gammal första gången jag besökte ett släktmöte. Egentligen skulle jag ha besökt släktmötet i Halmstad 1986 tillsammans med min då tioårige son Lukas, men jag fick en irriterande ögoninflammation och kunde inte åka. Min pappas kusin Måns, som alla känner, hade till detta mötet förberett ett tal, där Lukas hade den huvudrollen att, enligt vad Måns forskat fram, han var den 10 generationen Hermelin i rakt nedstigande led efter Olaus Nicolai Skragge sedemera Olof Hermelin. Några av er som läser detta kanske minns talet. Jag beklagar innerligt att vi inte fick uppleva det.

Det skulle ändå dröja ytterligare 10 år innan Jag kom iväg. Detta skedde till stor del tack vare min femmanning* Hanna Hermelin, Niklas och Ebbas dotter. Jag träffade henne på Stockholms universitet,

där vi var kurskamrater på juristlinjen, och i förbindelse med släktmötet 1991 frågade hon mig varför jag inte hade varit med på detta. Eftersom jag inte hade något bra svar och då hon talade sig mycket varm för dessa bestämde jag mig för att delta vid nästa släktmöte. Det visade sig vara på Thorsvi och en bättre premiär än så kunde jag inte få. Min farfars farfar, Carl Maximilian, köpte ju Thorsvi 1863 och även om min farfar Stellan var den siste på våran gren som hade någon tillhörighet med själva gården, så har anknytningen, både för min framtidne far och på senare tid även mig, haft och har en stor betydelse, isär då gården fortfarande finns i släkten.

Av särskilda skäl avstod jag att åka till Skokloster och valde att tillsammans med mina två faster, Margareta och Ingeborg besöka släktmötet under söndagen. Min säkert synliga nervositet sveptes genast bort på grund av att jag hade turen att bland de första träffa Hanna. Tack vare hennes frynliga sätt och vänlighet att presentera mig för hennes familj så gick det snabbt att ta första steget in i något som alltid är lika svårt, nämligen steget in i en gemenskap man möter första gången. Tack Hanna!

Sedan gick det mest av bara farten och jag träffade många trevliga släktingar som hade mycket att berätta om både nära och avlägsen släkt. Jag fick för första gången i mitt liv möjligheten att träffa, min namne. Jag gissar att Fredrik på Gripenberg skakade ett par gånger på huvudet när jag bad honom presentera sig för mig med sitt namn. Det var det dock värt.

En känsloblandad upplevelse var när jag hälsade på Magnus från Vallsnäs. Känsloblandad därför den gav mig smått kalla kårar längs med ryggen. Magnus är oerhört lik min framtidne far Ivar och jag kunde tyvärr inte dölja min överraskning utan jag skrämde honom nog lite med mitt plötsliga utbrott om upplevelsen. Känsloblandad också därför att likheten med min far kändes varm inombords. Det var ingen tvekan om att det var min släkt jag träffade. Jag skulle också vilja be Magnus om ursäkt om han uppfattade mitt fortsatta stirrande, under resten av dagen, som påträngande och irriterande. Några av min pappas kusiner, Adolfs pojkar, var dem jag pratade mest med och då speciellt med Ian och hans fru Maria. Som ett resultat av detta vågade jag ta mig friheten att hälsa på hos Ian på Aggarp i Östergötland under en resa. Jag fick ett mycket trevligt mottagande och en rundvandring värd att minnas. Detta hade jag aldrig gjort om jag inte besökt släktmötet och träffat Ian och Maria. Bara för tio år sedan kunde jag inte ens drömma om att ens rötter framgent skulle få den här betydelsen den har idag. Det är dock med blandad glädje och respekt jag känner så här. Blandad glädje, av den anledningen att jag är glad att jag gick på släktmötet 1996, men mindre glad vid tanken på de möten jag

(Forts. på sidan 7)

gått miste om. Respekt för dem som lagt ned möda och tålamod på att släktföreningen skall kunna leva vidare.

I framtiden hoppas jag att själv kunna bidra med arbetsinsatser för ett bevarande av minnet av dem som var före oss.

Tack för ordet! *Fredrik I:son*

*) enligt genealogiska föreningen används femmänning som vidare benämning efter fyrmänning eller brylling (några hävdar att pyssling också kan användas, jag tycker de tillhör trollriket).

FRÅGOR OCH SVAR

Bäste frände!

Gnesta i jan. 1997

Min fundering gäller de hermelinskakor vi bakar till julen. Hur lyder egentligen historien bakom dessa. Vem blev dödad av ett fallande träd, vem var den fattiga änkan som först bakade kakorna och vad föreställer de? Eklöv eller..? Var det i så fall en ek som dödade maken?

Slutligen förslag till tidningens namn: MustglaNytt.

Hälsningar Göran

Kakorna kommer från Gripenberg har Gunni för länge sen berättat. August Söderling hade tillsammans med Ebba Sofia Hermelin 9 barn, de tog även hand om 5 faderslösa kusiner Ribbing. Det Gripenbergska hemmet var mycket enkelt, lyx och överdåd förekom icke. För att roa och sysselsätta den stora barnaskaran kvällen före julafton, samlade Ebba Sofia alla runt matsalsbordet för att måla julkakorna. Kakorna var enkla, uttagna som små eklöv (vi skulle i dag kunna likna dem med marstrandskex) Kakorna glaserades för att därefter målas. Med en liten trävispsticka doppad i lingonsaft gjordes fina nerver på de tunna lövkakorna. Inför julen på Wallsnäs målade vi barn kakorna med mer eller mindre konstnärligt resultat.

Lena

HERMELINSKAKOR

- 1 deciliter socker
- 2 hekto smör
- 6 deciliter vetemjöl

blandas till en deg som kavlas ut tunnt, ta ut små eklövformade kakor vilka gräddas i varm ugn. Kakorna glaseras (florsocker + några droppar äggvita) och innan glasyren torkat skall de målas med lingonsaft.

LEGALA NOTISER

Sedan släktmötet har vi haft anledning att uppmärksamma följande jämna födelsedagar:

Magnus	50 år	4 dec	1996
Göran	50 år	31 jan	1997
Thomas	50 år	14 okt	1997
Johan	50 år	30 okt	1997
Johan E G A	60 år	8 okt	1996
Lars	60 år	28 feb	1997
Barbro	60 år	29 maj	1997
Johan	60 år	7 juli	1997
Samuel	60 år	22 nov	1997
Margaretha	60 år	20 dec	1997
Karin	70 år	29 mars	1997
Bengt	70 år	9 april	1997
Ulla	70 år	22 april	1997
Brita v S	70 år	9 aug	1997
Agneta v E	75 år	9 okt	1996
Adolf	75 år	5 dec	1996
Agnete	75 år	18 jan	1997
Lena	75 år	25 aug	1997
Borit	75 år	11 okt	1997
Christina	75 år	2 nov	1997
Elisabeth	80 år	21 april	1997
Andrea	80 år	31 aug	1997
Carl	90 år	23 feb	1997

Vi har glädjande nog också ett par vigslar:

Nils Magnus har vigts med Karin Ekstrand 3 aug 96

Brita Jonah har vigts med Nathan Troutman den 6 sept 97

Hanna har vigts med Claes Jessing den 25 okt 97

En dotter *Livia* Gustaf & Dina 2 nov 1996

Carl Erik Joseph Söderling 18 juni 1996
Ebba Hilda Ingeborg Settervall 30 maj 1997

Vi i styrelsen söker på alla tänkbara sätt information om vad som händer i släkten. Vilka som vigts, om födselar och dödsfall. Hjälp oss, berätta om de förändringar som sker så att vi kan sprida informationen vidare i släktbladet.

SAMUEL GUSTAF HERMELIN

friherre, ämbetsman, kartograf.

av Andrea Hermelin

Familjen

Av ättartavlorna vet vi, att Samuel Gustaf Hermelin föddes 4.4 1744 i Stockholm, där han också slutade sina dagar 15.3 1820. Han var son till riksrådet friherre Carl Hermelin och Hedvig Ulrika Bentzelstierna. Av makarnas åtta barn nådde endast sonen Samuel vuxen ålder. Som ende arvinge till sina fyra möstrar, fröknarna Bentzelstierna, utsågs han i testamentet till fideikommissarie till Wiiks säteri i Kimito i Finland. Fideikommissariebestämmelsen, sedemera överförd på faderns egendom Noor i Uppland, trädde i kraft vid dennes död 1789.

Samuel Gustaf Hermelin gifte sig 1:o 1773 med Maria Elisabeth Sandels f 1755 d. 1779. Dotter: Hedvig Elisabeth f 1774, d. 1846 g. 1797 med kanslirådet Bernhard Berndtsson f. 1768, d. 1842

2:o 1785 med Hedvig Augusta af Söderling f. 1761, d. 1794. Barn: Ulrika Elisabeth f. 1786, d. 1869. G. 1809 med fältmarskalken J. A. Sandels f. 1764, d. 1831. Carl Samuel f. 1791, d. 1865. Fideikommissarie till Noor 1820. Augusta Söderling f. 1794, d. 1865. Fideikommissarie till Gripenberg 1797.

Ämbetsmannen och den lärde patrioten.

Samuel Gustaf Hermelin inskrevs 1760 vid Uppsala universitet, där han samma år "undergick förhör i Lagerfarenheten och derefter uti de till Bergväsendet hörnade vetenskaperna".

Vid 17 års ålder inträdde han som auskultant i Bergskollegium (gruvindustrins statliga kontrollorgan, grundat 1637). 1770 befordrades han till bergmästare och under tjänsteresor inom Sveriges bergslager grundlade han genom egna iakttagelser sin uppfattning om hur rikets naturtillgångar skulle kunna tas till vara och utvecklas. Han invaldes i Vetenskapsakademien 1771 och sedemera också Patriotiska sällskapet. Efter assessorsutnämningen 1774 i Bergskollegium utsågs Hermelin till bergsråd, en befattning som han innehade till 1815, då han begärde och erhöll avsked.

Resan till Nordamerika

Åren 1782-84 beviljades Hermelin tjänsledigt för att studera bergverk i Holstein, Nederländerna och

Frankrike. Väl i Paris 1782 utsträcktes hans resa via Rochefort över oceanen till Norra Amerika på uppdrag av Gustav III. Enligt kungens instruktioner skulle Hermelin utforska och bedöma det inflytande på den svenska handeln, främst järnexporten, som de nordamerikanska fristaternas nyvunna självständighet kunde medföra. Medan Hermelin våren 1783 vistades på resor i vidsträckta områden, som Nordamerikas Förenta Stater sålunda omfattade, slöts i Paris en vänskaps- och handelstraktat mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater. Sverige blev därmed den första av Europas neutrala stater, som erkände den nya republiken. Hermelin var redan vid utresan försedd med en fullmakt för eventuella ackreditering som svensk minister i händelse att en nordamerikans beskickning upprättades i Stockholm, vilket dock inte skedde. Detta innebar för Hermelins räkning, att de allmänna medel, vilka beviljats för hans resa indrogs, varvi han fick anträda hemresan från Boston med egna knappa tillgångar. Knappare än han visste, då han efter en stormig överresa ankom London och där möttes av underrättelsen, att de medel han väntade från sin svärfar bergsrådet Sandels uteblivit på grund av dennes frånfälle. I det sista breven med reserapporter ställda till kanslipresidenten, daterat London den 9 november 1784, anhåller Hermelin med djupaste vördnad att få avsegla med "Captaine Anderson" till Göteborg, vilket beviljades.

Med nyförvärvade erfarenheter utvidgade Hermelin efter hemkomsten sina medborgerliga och vetenskapliga åtaganden. Så bringades t ex Falu gruvas begagnade gruvvatten och varphögar att avkasta vitriol, svavel, rödfärg och ockra genom anläggningar, vilka aldrig gav upphovsmannen någon vinning, men väl de efterföljande investeringarna!

Det var inte heller främst den egna vinningen som föresvävade honom, när han - efter 1789 som fideikommissarie till Noor - gav sin syn på det medborgerliga ansvaret för jordbruket, Sveriges modernisering: "Att välja lantlevnaden utan kunskaper uti vetenskaper och utan föresats att genom eftertanke och idoghet befordra egen och andras välgång, allenast för att vinna bekvämlig och håglös levnad, det är inte värdigt en tänkande människa". Som preses i Vetenskapsakademien 1785 framstod också Hermelin som en given anhängare till den fysiokratiska uppfattningen, som manade till vetenskapligt genomförd uppodling av ödemarkerna i norr för att därmed uppnå en klimatförbättring - även gynnsam för bergsbruket.

(Forts. på sidan 9)

(Forts. från sidan 8)

Kartverket

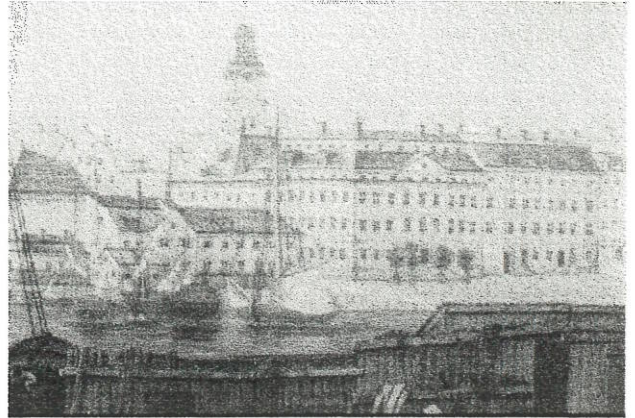
I den nedgång de svenska handelsförbindelserna fick vidkännas åren efter franska revolutionen och i den dystra tid, som följde efter de ödesdigra mordet på Gustav III, grep Hermelin sig an – i ett uppenbart patriotiskt nit - med att upprätta en ekonomisk - statistisk inventering med kartor över hela Sverige. Eftersom hans mål var att skapa en bestående järnindustri baserad på de lappländska malmfyndigheterna, var han i första hand mest intresserad av att få till stånd en karta uppgjord över lappmarkerna och Västerbotten. För grundläggande fältarbeten sändes på egen bekostnad ut unga aspiranter i Bergskollegium.

Sommaren 1795 undersöktes Tornedalen, framställdes kartmaterial mm. Sommaren därpå kom turen till Luleå älv med så gynnsamma rapporter att Hermelin beslöt att personligen investera i den nu kartlagda landsdelen inköp av en sågverksanläggning vid Hedensfors för att där grunda en masugn på malm från Kviksjö och Jokkmokk. Anläggningen flyttades senare söderut till Selet, som utvecklades till den centrala bruksorten. Vattenledningarnas rationella utnyttjande var det nya projektets huvudtanke, så på den 1796 utgivna Västerbottenkartan – den första i det Hermelinska kartverket flyter Luleå älv bred och mäktig med platser angivna, lämpliga för exploatering. Projektet växte snabbt ut: genom röjning och uppodling skulle Lule älvdal börja grönska. 1797 beordrade Bergskollegium lagfart på de på kartan utsatta platserna för malmtäckt, masugnar, kolskogar och hemmansangelägenheter. Hermelin med medhjälpare fanns med vid förrättningarna för att skingra allmogens misstro. I tidigare exploatörers spår nåddes slutligen Gällivare, som beskrivs som “ett ansevärt högt berg och att järnmalm till äventyrs utgör själva fasta berget har man all anledning att tro”. Med förvärvet av det tidigare anlagda bruket Melderstein säkrades Gällivare berg 1799 – Lule älv var definitivt överskriden – operationsområdet flyttades mot Kalix. Orsaken till att detta stora steg kunde tas, var att Hermelins ekonomiska ställning stärktes 1798 genom att han kunde disponera delar av det arv hans svärfar i andra äktenskapet, kommerserådet S. Söderling, lämnat till sina dottersöner.

Guldmedaljen

Hermelins insatser gick ingalunda samtiden förbi. Till riksdagen i Norrköping år 1800 hade första riksståndet låtit prägla en guldmedalj över S. G. Hermelin med inskriptionen: För utvidgad kunskap om Fäderneslandet, förkovrade näringar, befolkade ödemarker. Av medborgare och vänner“. I Stockholm bemöttes också Hermelin med uttalad respekt, där han

bebodde den ståtliga Söderlingska fastigheten, kornhamnstorg 4.

I mantalslängden för år 1800 uppges hushållet där bestå förutom av Kungliga rådet Baron S. G. Hermelin 55 år också av dottern Ulrika, 13 år och av mamsell C. G. Malmberg 64 år. Vidare av lakejen P Sjögren, livtjänaren Olof Åberg, 2 jungfrur och 2 pigor (alla ogifta och mellan 24 och 40 år). Överflödsskatt utgick för bl a 3 rum och sidenmönstrade tapeter, förgyllda möbler och 2^{ne} Equipagehästar.

Geographiska Contoiret

Att Hermelin ämnade förverkliga sin idé om ett “Geographiskt Contoir” förlagt till stockholmshemmet, framgår av att Hermelins medarbetare, de båda Åbomagistrarna C. P. Hällström och C. N. Robsahm också räknades till hushållet. Den verksamhet Hermelin såg för sig hade stora förutsättningar att lyckas med utgivningen av ett rikstäckande kartverk, dels genom Hermelins egna kunskaper på området, skickliga medarbetare, avancerade mätinstrument (importerade från England). Och dels inte minst rätten sedan 1797 att få använda Lantmäterikontorets stora samling ekonomiska kartor. Hällström skulle leda kartarbetet, Hermelin skulle skriva Sveriges mineralhistoria, de övriga medarbetarna skulle skriva reseskildringar med

(Forts. på sidan 10)

(Forts. från sidan 9)

vyer utförda i akvatint. Slutligen skulle Tabellverket – där Hermelin var styrelsemedlem – införlivas med kontoret för statistiskt underlag. Kartproduktion ansågs som en förädlingsindustri och kunde förhoppnings påräkna statligt stöd. Likafullt drabbades kartutgivningen av Hermelins egen försämrade ekonomi; Sveriges järnexport sjönk till mer än hälften åren 1802-08 och vidare medförde 1808-09 års krig stora förluster genom den ryska inbrytningen i Västerbotten. Några krediter för järnhanteringen medgav inte heller 1809-10 års riksdag. Den Söderlingska fastigheten hade redan sålts 1804 för att betala sin dotter Ulrikas hemgift inför bröllopet 1809 med fältmarskalken Sandels (Hermelins sväger i första giftet) nödgades Hermelin sälja huvudanläggningen Selet 1810. Konkursen var ett faktum 1812. Noor undantogs dock genom fideikommissens bestämmelserna.

Angående kartverket "Geographiske chartor öfver Sverige" inställde sig frågan, om Hermelin önskade sälja det till staten eller ej. Under 1809-10 års riksdag behandlades ärendet som rent finansiellt – kostnaden ifrågasattes – aldrig kartverket i sig. Det ansågs t o m ha ett så stort nationellt värde att det ej måtte som Linnés kvarlåtenskap lämna landet; ett påpekande framfört av sidenfabrikören C. J. Schönherr tillika ledamot i Vetenskapsakademien. Lösningen, på förslag av friherrarna Bonde och Adelsvärd, blev att kartverket överfördes till ett nybildat aktiebolag "Geographiska inrättningen", som skulle stå för en kontinuerlig utgivning av verket. C. P. Hällström anställdes som förste geograf vid inrättningen med många av Hermelins vänner som delägare.

I ett brev till sin kära unga sonhustru Ebba Sofia Ribbing, daterat Noor den 15 mars 1816, uttrycker Hermelin sina förhoppningar om att hon efter avslutad vistelse i Stockholm nu "finner sig nöjdare uti egen landtmannabonig" dvs på Gripenberg och han fortsätter: "Jag har ämnat mig till Stockholm, i

synnerhet för anstalter vid Geographiska inrättningen.

Den nya chartan öfver Sverige och Norrige har nu blivit ferdig at tryckas. Till inresa synes nu en blidare vederlek börja och våren är behaglig för ålderdomens höst"

Fullbordan

Samuel Gustaf Hermelin hann få uppleva, att hans atlas över Sverige fullbordades år 1818 med tryckning av den sista och 33:e kartan. Två år senare gick han stilla bort och begravdes i det Strömska - Hermelinska gravkoret i Maria Magdalena kyrka i Stockholm.

År 1823 inlöste svenska staten det "Hermelinska kartverket och det förblev den första atlasen över Sverige – ensam i sitt slag – tills Generalstabens översiktskarta över Sverige utgavs 1914 - 1927. Rikets Allmänna Kartverk har hand om kartplåtarna, som förvaras inom Krigsarkivet.

På Riksarkivet vilar den alltjämt i stort sett utforskade stor S. G. Hermelin samlingen.

Stockholm i november 1997

Andrea Hermelin

Källor

Gunnar Ahlström: De mörka bergen 1966

Alf Hermelin: Noor under 200 år. 1963

Elias Hermelin: Bergshanteringen i Nordamerikas Förenta Stater för 200 år sedan. Särtryck ur "Vilja och kunnande". 1977

Joseph Hermelin: Släktsägnar och minnen. 1927

S. G. Hermelin: Berättelse om Nordamerikas Förenta Stater. Bref till kanslipresidenten. 1894

Sven Widmalm: Mellan kartan och verkligheten.

Geodesi och kartläggning 1645 – 1860. 1990

Armémuseum/krigsarkivet: Kartor. Fem seklers svensk kartografi. Utställningskatalog 1991.

Den svenska historien del 6-7 1967.

God Jul

Gott nytt År

Önskas Er

alla av

Johan	Nytorpsvägen 30	191 35 SOLLENTUNA
Erik	Herrhagsvägen 16	122 48 ENSKEDE
Jan	Blecktornsstigen 6	116 66 STOCKHOLM
Mauritz	Skiljevägen 18	163 54 SPÅNGA
Cecilia	Ribegatan 120	164 45 KISTA
Carola	Själågårdsgatan 2D	111 31 STOCKHOLM
Olof	Åsögatan 116	116 24 STOCKHOLM

08-350156	e-mail Johan@hermelin.com
08-6480819	
08-6443638	
08-7611107	e-mail mauritz.hermelin@mbox200.swipnet.se
08-7505121	e-mail Cecilia.Hermelin@canon.se
08-204114	
08-6407922	